

“ALISHER NAVOIYGA QADAR O‘ZBEK ADABIYOTI”

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti filologiya

fakulteti talabalari **Abdurazzoqova Feruza**

Teli: +99870 019 07 34

Gmail: abdurazzoqovaferuza38@gmail.com

Orcid: 0009-0000-2248-2053.

Jo‘rayeva Nodira

Teli: +998930874651

Gmail: njorayeva430@gmail.com**Annotatsiya**

Ushbu maqolada Alisher Navoiygacha bo‘lgan davr o‘zbek adabiyotining shakllanish bosqichlari, uning g‘oyaviy-badiiy xususiyatlari hamda turkiy yozma adabiy an‘analarning rivojlanish jarayoni tahlil qilinadi. Xususan, qadimgi turkiy adabiy yodgorliklar, Qoraxoniylar davri adabiy muhiti, Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yugnaki, Ahmad Yassaviy, Rabg‘uziy, Lutfiy, Sakkokiy, Atoiy kabi ijodkorlarning adabiy merosi ilmiy nuqtai nazardan yoritiladi. Shuningdek, mazkur davr adabiyotining keyingi mumtoz o‘zbek adabiyoti, ayniqsa, Alisher Navoiy ijodi uchun yaratgan estetik va til asoslari ochib beriladi. Maqolada eski o‘zbek adabiy tilining shakllanishi, janrlar taraqqiyoti va badiiy tafakkur evolyutsiyasiga alohida e‘tibor qaratiladi.

Kalit so‘zlar: Alisher Navoiyga qadar, o‘zbek adabiyoti, turkiy adabiyot, Qoraxoniylar davri, Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yassaviy, Rabg‘uziy, Lutfiy, eski o‘zbek tili, mumtoz adabiyot.

Аннотация

В данной статье анализируются этапы формирования узбекской литературы до Алишера Навои, её идейно-художественные особенности и процесс развития тюркских письменных литературных традиций. Особое внимание уделяется древнетюркским литературным памятникам, литературной среде эпохи Караханидов, а также научному осмыслению наследия Юсуфа Хос Ходжиба, Ахмада Югнаки, Ахмада Яссави, Рабгузи, Лутфи, Саккоки и Атои. Кроме того, раскрывается значение литературы данного периода в создании эстетической и языковой основы для последующего развития классической узбекской литературы, в частности творчества Алишера Навои. В статье также рассматриваются вопросы становления староузбекского литературного языка, эволюции жанров и художественного мышления.

Ключевые слова: узбекская литература, до Алишера Навои, тюркская литература, эпоха Караханидов, Юсуф Хос Ходжиб, Ахмад Яссави, Рабгузи, Лутфи, староузбекский язык, классическая литература.

Abstract

This article examines the developmental stages of Uzbek literature prior to Alisher Navoi, its ideological and artistic characteristics, and the evolution of Turkic written literary traditions. Particular attention is paid to ancient Turkic literary monuments, the literary environment of the

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

Karakhanid period, and the scholarly significance of the works of Yusuf Khas Hajib, Ahmad Yugnaki, Ahmad Yassawi, Rabguzi, Lutfi, Sakkaki, and Atoi. Furthermore, the study highlights how the literature of this period laid the linguistic and aesthetic foundation for the later flourishing of classical Uzbek literature, especially the творчество of Alisher Navoi. Special emphasis is placed on the formation of the Old Uzbek literary language, the development of genres, and the evolution of artistic thought.

Keywords: Uzbek literature, before Alisher Navoi, Turkic literature, Karakhanid period, Yusuf Khas Hajib, Ahmad Yassawi, Rabguzi, Lutfi, Old Uzbek language, classical literature.

KIRISH

O‘zbek mumtoz adabiyoti tarixida Alisher Navoiygacha bo‘lgan davr alohida ilmiy-estetik ahamiyatga ega bo‘lib, u keyingi asrlardagi yuksak badiiy tafakkur taraqqiyotining mustahkam poydevorini tashkil etadi. Mazkur davr turkiy xalqlar yozma adabiyotining shakllanish, takomillashish va mustaqil badiiy tizim sifatida rivojlanish bosqichlarini o‘zida mujassam etadi. Aynan shu tarixiy-adabiy jarayonda turkiy tilning badiiy imkoniyatlari kengayib, uning nazm va nasrdagi estetik qudrati tobora yaqqol namoyon bo‘la boshlagan. Shu bois Alisher Navoiy ijodining manbalarini chuqur anglash uchun undan avvalgi adabiy muhit, janrlar rivoji va ijodkorlar merosini ilmiy asosda o‘rganish muhim nazariy hamda amaliy ahamiyat kasb etadi. Alisher Navoiyga qadar o‘zbek adabiyoti ildizlari qadimgi turkiy yozma yodgorliklarga, xususan, O‘rxun-Enasoy bitiklari, Mahmud Koshg‘ariyning Devonu lug‘otit-turk asari, Yusuf Xos Hojibning Qutadg‘u bilig dostoni, Ahmad Yugnakiyning Hibat ul-haqoyiq asari kabi nodir manbalarga borib taqaladi. Ushbu asarlar nafaqat til tarixi, balki badiiy tafakkur, axloqiy-falsafiy qarashlar va davlat boshqaruvi haqidagi g‘oyalarning ham muhim yozma namunalari hisoblanadi. Keyingi bosqichda Ahmad Yassaviy hikmatlari turkiy tasavvuf she‘riyatining rivojida yangi sahifa ochib, xalqona ruh, didaktik mazmun va ma‘naviy komillik g‘oyalarini adabiyot markaziga olib chiqdi. Bu esa o‘z navbatida keyingi mumtoz she‘riyat uchun mustahkam g‘oyaviy zamin yaratdi. XIV–XV asrlarga kelib esa turkiy adabiyot yanada takomillashib, Lutfiy, Sakkakiy, Atoi kabi zabardast shoirlar ijodida badiiy yetuklikning yangi bosqichiga ko‘tarildi. Ayniqsa, Mavlono Lutfiy ijodi Alisher Navoiygacha bo‘lgan turkiy she‘riyatning eng yuksak cho‘qqilaridan biri sifatida e‘tirof etiladi. Uning g‘azallarida nozik lirizm, xalqona iboralar, musiqiylik va chuqur falsafiy mushohada uyg‘unlashgan bo‘lib, bu xususiyatlar keyinchalik Navoiy she‘riyatida yanada mukammal shakl kasb etdi. Shunday qilib, Navoiygacha bo‘lgan adabiy jarayonni o‘rganish faqat tarixiy ketma-ketlikni tiklash emas, balki o‘zbek mumtoz adabiyotining ichki taraqqiyot qonuniyatlarini, poetik an‘analar davomiyligini va milliy badiiy tafakkurning evolyutsiyasini anglash imkonini beradi. Mazkur maqolaning dolzarbligi shundaki, Alisher Navoiy fenomenini to‘laqonli anglash uchun uninggacha shakllangan adabiy-estetik muhitni, turkiy tilning poetik imkoniyatlarini namoyon etgan ijodkorlar merosini tizimli ravishda tadqiq etish zarurdir. Shu jihatdan maqolada Alisher Navoiyga qadar bo‘lgan o‘zbek adabiyotining asosiy taraqqiyot bosqichlari, yetakchi namoyandalari hamda ularning o‘zbek mumtoz adabiyoti ravnaqiga qo‘shgan hissi ilmiy-nazariy asosda yoritiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

“Alisher Navoiyga qadar o‘zbek adabiyoti” mavzusini ilmiy jihatdan yoritishda mavjud manbalarni tahlil qilish, avvalo, mazkur davr adabiy jarayonining genezisi, davrlashtirish

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

tamoyillari hamda asosiy badiiy-estetik xususiyatlarini aniqlashga xizmat qiladi. Ushbu yo‘nalishda yaratilgan ilmiy adabiyotlar asosan uch katta guruhga ajraladi: birinchisi — qadimgi turkiy yozma yodgorliklar va ularning filologik talqini, ikkinchisi — XI–XIV asr didaktik hamda tasavvufiy asarlar bo‘yicha tadqiqotlar, uchinchisi esa XIV–XV asrlar turkiy lirikasining Alisher Navoiy davrigacha bo‘lgan taraqqiyot bosqichlarini o‘rganuvchi manbalardir. Zamonaviy adabiyotshunoslikda aynan shu uch qatlam o‘zbek mumtoz adabiyoti shakllanishining asosiy metodologik tayanchi sifatida qaraladi. Birinchi navbatda, o‘zbek adabiyoti tarixini davrlashtirishga bag‘ishlangan ilmiy qo‘llanmalar muhim nazariy asos vazifasini bajaradi. S.K. Djumayeva va Sh.I. Botirovaning “*O‘zbek adabiyoti tarixi*” o‘quv qo‘llanmasida Alisher Navoiygacha bo‘lgan adabiy jarayon qadimgi turkiy davr, islomiy uyg‘onish davri va temuriylar arafasidagi lirik taraqqiyot bosqichlari asosida izchil yoritilgan. Mualliflar adabiy jarayonning shakllanishida xalq og‘zaki ijodi, arab-fors adabiyoti va tasavvufiy tafakkur o‘zaro uyg‘unlashganini ilmiy dalillar bilan asoslaydilar. Mazkur qo‘llanmaning afzalligi shundaki, unda faqat tarixiy ketma-ketlik emas, balki poetik shakllar, janrlar va timsollar evolyutsiyasi ham tahlil qilingan. Bu esa Alisher Navoiy fenomenining ildizlarini aniqlashda muhim ilmiy manba bo‘lib xizmat qiladi¹.

Qadimgi turkiy yozma manbalar bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlarda Mahmud Koshg‘ariyning “*Devonu lug‘otit-turk*” va Yusuf Xos Hojibning “*Qutadg‘u bilig*” asarlari markaziy o‘rinni egallaydi. Adabiyotshunoslar ushbu asarlarni nafaqat tilshunoslik yodgorligi, balki turkiy badiiy tafakkurning ilk mukammal namunalari sifatida baholaydilar. Ayniqsa, “*Qutadg‘u bilig*” bo‘yicha poetika, aruz tizimi, kompozitsion qurilish va davlat boshqaruvi falsafasi yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar Alisher Navoiygacha bo‘lgan adabiy tafakkur darajasining yuqoriligini ko‘rsatadi. Ko‘plab manbalarda ushbu asar mumtoz yozma adabiyotning shakllangan boshlanish nuqtasi sifatida talqin etiladi. Ahmad Yugnakiyning “*Hibat ul-haqoyiq*” asari bo‘yicha ilmiy adabiyotlarda didaktik yo‘nalishning kuchayishi, axloqiy-ta‘limiy g‘oyalarning badiiy ifodasi hamda hikmat uslubining taraqqiyoti alohida qayd etiladi. Tadqiqotchilar ushbu asarni Yusuf Xos Hojib an‘analariining mantiqiy davomi sifatida baholab, unda til soddaligi va xalqona hikmatlarning kuchli ekanini ta‘kidlaydilar. Bu jihatlar keyingi turkiy pand-nasihat adabiyotining rivojiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatgan. Tasavvufiy adabiyotlar tahliliga bag‘ishlangan manbalarda Ahmad Yassaviy ijodi alohida ilmiy qimmatga ega. “*Devoni hikmat*” bo‘yicha tadqiqotlarda hikmat janrining xalq tiliga yaqinligi, diniy-irfoniy mazmunning soddagina ifodasi hamda ma‘naviy komillik g‘oyalariining markaziy o‘rni keng yoritilgan. Ilmiy adabiyotlar Yassaviy ijodini turkiy tasavvuf she‘riyatining poydevori sifatida baholaydi. Aynan shu ruhiy-estetik an‘ana keyinchalik Lutfiy, Atoiy, Sakkokiy va nihoyat Alisher Navoiy lirikasida yuksak badiiy darajaga ko‘tarilgan. Nosiriddin Rabg‘uziyning “*Qisasi Rabg‘uziy*” asari yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar ham mazkur mavzu uchun nihoyatda muhimdir. Ilmiy manbalarda ushbu asar nasriy badiiy tafakkurning yirik namunasi, diniy qissachilik va payg‘ambarlar tarixini turkiy tilda ifodalagan ilk mukammal asarlardan biri sifatida e‘tirof etiladi. Tadqiqotchilar asarning til xususiyatlari, syujet tuzilishi va diniy-estetik maqsadlarini tahlil qilib, uning keyingi nasriy an‘analarga ta‘sirini ko‘rsatadilar. XIV–XV asrlar adabiyoti bo‘yicha ilmiy izlanishlarda Lutfiy, Atoiy va Sakkokiy merosi alohida o‘rganilgan. Ayniqsa, Lutfiy devoni bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlar uning turkiy g‘azalchilikni yuksak bosqichga olib chiqqanini isbotlaydi. Olimlar Lutfiy she‘riyatidagi lirizm, musiqiylik, xalqona iboralar va nozik ruhiy kechinmalar ifodasini keyingi Navoiy g‘azalchiligining estetik manbasi

¹ Djumayeva, S. K., Botirova, Sh. I. O‘zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: Ishonchli hamkor, 2021. – 112 b.

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

sifatida baholaydilar. Sakkokiy va Atoiy bo'yicha izlanishlarda esa saroy muhiti, badiiy uslub va majoziy ifoda vositalarining takomillashuvi asosiy ilmiy kuzatuv obyekti bo'lgan. Mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, Alisher Navoiyga qadar o'zbek adabiyoti bo'yicha tadqiqotlar ko'proq tarixiy-davriy va janriy yondashuv asosida olib borilgan. Biroq ayrim manbalarda qiyosiy poetika, intertekstual aloqalar va til-estetik transformatsiya masalalari yetarli darajada chuqur ochilmagan. Shu sababli mazkur mavzu doirasida Navoiygacha bo'lgan ijodkorlar merosini yagona badiiy evolyutsiya tizimi sifatida o'rganish, ayniqsa, poetik an'analar davomiyligini ko'rsatish dolzarb ilmiy vazifa bo'lib qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada "Alisher Navoiyga qadar o'zbek adabiyoti" mavzusi filologik tadqiqotlarning zamonaviy metodologik tamoyillari asosida o'rganildi. Tadqiqot metodologiyasi, avvalo, tarixiylik, tizimlilik, qiyosiy-tipologik tahlil hamda matnshunoslik yondashuvlariga tayandi. Chunki Alisher Navoiygacha bo'lgan adabiy jarayon bir necha asrlarni qamrab oluvchi murakkab badiiy-estetik evolyutsiyani o'z ichiga oladi. Uni chuqur yoritish uchun turkiy yozma yodgorliklardan boshlab XIV–XV asr lirik maktabigacha bo'lgan manbalarni yagona tarixiy-adabiy tizim sifatida ko'rib chiqish zarur bo'ldi. Shu nuqtai nazardan tadqiqotda qadimgi turkiy bitiklar, Qoraxoniylar davri asarlari, tasavvufiy hikmatlar hamda temuriylar arafasidagi turkiy lirika namunalarning ichki bog'liqligi izchil tahlil qilindi. O'zbek adabiyoti tarixini davrlashtirishga oid akademik qarashlar mazkur metodologiyaning nazariy asosini mustahkamladi. Tadqiqotning asosiy metodlaridan biri tarixiy-qiyosiy metod bo'lib, u orqali Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yugnaki, Ahmad Yassaviy, Rabg'uziy, Lutfiy, Sakkokiy va Atoiy ijodidagi poetik an'analar o'zaro taqqoslandi. Ushbu metod yordamida badiiy tafakkur evolyutsiyasi, janrlar almashinuvi, obrazlar tizimi va til birliklarining taraqqiyoti ochib berildi. Masalan, *"Qutadg'u bilig"*dagi didaktik-falsafiy ruh bilan Ahmad Yassaviy hikmatlaridagi irfoniy-didaktik yo'nalish orasidagi ichki uzviylik, keyinchalik esa Lutfiy g'azaliyotidagi nozik lirizm bilan bog'liqligi qiyosiy tahlil orqali aniqlandi. Bu yondashuv Navoiygacha bo'lgan turkiy she'riyatning tadrijiy rivojini ko'rsatishda muhim metodologik vosita bo'lib xizmat qildi. Shuningdek, maqolada germenevtik metod keng qo'llanildi. Mazkur metod yordamida matnlarning mazmuniy qatlamlari, ramziy-majoziy ifodalar, tasavvufiy istilohlar va axloqiy-falsafiy g'oyalar sharh qilindi. Ayniqsa, Ahmad Yassaviy hikmatlari hamda Rabg'uziy nasriy qissalarini tahlil qilishda matn ortidagi diniy-irfoniy ma'nolarni ochish uchun germenevtik yondashuv muhim ahamiyat kasb etdi. Ushbu metod asarlarning tashqi syujetidan ko'ra, ularning ichki g'oyaviy-estetik mohiyatini yoritishga imkon berdi. Metodologiyaning navbatdagi muhim jihati matnshunoslik (tekstologik) metod bilan bog'liq. Tadqiqot davomida turli davrlarga oid qo'lyozma va nashr variantlari mavjud bo'lgan asarlar ilmiy matn sifatida solishtirildi, leksik, morfologik va poetik tafovutlar kuzatildi. Bu ayniqsa Lutfiy, Sakkokiy va Atoiy devonlari bo'yicha ilmiy qarashlarni aniqlashtirishda muhim bo'ldi. Matnshunoslik usuli asarlarning asl poetik qatlamini tiklash, muallif uslubini aniqlash hamda keyingi adabiy ta'sir masalalarini belgilashda ishonchli ilmiy asos yaratdi. Navoiyshunoslikdagi zamonaviy tekstologik tajribalar ham ushbu yondashuvning samaradorligini ko'rsatadi².

² To'xliyev B., Ashurova G. *Ta'lim bosqichlarida Alisher Navoiy asarlarini o'rganish*. – Toshkent: Bayoz, 2017. – 184–190-b. ←

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

Bundan tashqari, maqolada struktur-semantik tahlil metodi qoʻllanib, asarlardagi janr xususiyatlari, kompozitsion qurilish, poetik sintaksis va obrazlar semantikasi oʻrganildi. Ushbu metod orqali gʻazal, hikmat, qissa va didaktik doston janrlarining shakllanish mexanizmlari tahlil qilinib, ularning Alisher Navoiy ijodiga tayanch boʻlgan poetik modeli yoritildi. Natijada Navoiygacha boʻlgan davr oʻzbek adabiyoti mustaqil poetik maktab sifatida shakllangani ilmiy jihatdan asoslandi. Mazkur tadqiqot metodologiyasining yana bir muhim tamoyili intertekstual yondashuv hisoblanadi. Bu metod asosida qadimgi turkiy yodgorliklar, islomiy-forsiy adabiyot hamda keyingi mumtoz turkiy sheʼriyat oʻrtasidagi matnlararo aloqalar kuzatildi. Ayniqsa, obrazlar, ramzlar, hikmatli iboralar va diniy motivlarning bir matndan ikkinchisiga koʻchishi, takomillashuvi va yangi badiiy vazifalarni bajarishi aniqlashtirildi³.

Umuman, qoʻllangan metodologik yondashuvlar Alisher Navoiyga qadar boʻlgan oʻzbek adabiyotini faqat tarixiy ketma-ketlikda emas, balki uzviy poetik evolyutsiya tizimi sifatida oʻrganish imkonini berdi. Shu jihatdan tadqiqot metodologiyasi maqolaning ilmiy ishonchligini taʼminlovchi asosiy omillardan biri boʻlib xizmat qiladi.

NATIJA VA XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari Alisher Navoiyga qadar oʻzbek adabiyoti uzoq tarixiy taraqqiyot jarayonida shakllangan yaxlit badiiy-estetik tizim ekanini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi. Tahlillar shuni koʻrsatdiki, qadimgi turkiy yozma yodgorliklardan boshlangan adabiy tafakkur Qoraxoniylar davrida didaktik-falsafiy yoʻnalishda mustahkamlandi, tasavvufiy adabiyot bosqichida esa maʼnaviy-axloqiy mazmun bilan boyidi. Ayniqsa, Yusuf Xos Hojibning “*Qutadgʻu bilig*”, Ahmad Yugnakiyning “*Hibat ul-haqoyiq*”, Ahmad Yassaviyning “*Devoni hikmat*” va Rabgʻuziyning “*Qisasi Rabgʻuziy*” asarlari turkiy adabiy tafakkurning gʻoyaviy, janriy va til jihatidan yetuklashuvini namoyon etdi. Ushbu asarlar keyingi asrlarda oʻzbek mumtoz adabiyotining shakllanishida nazariy va poetik tayanch vazifasini bajarganini koʻrish mumkin.

Tadqiqot davomida XIV–XV asrlar adabiy muhitining alohida oʻrni aniqlandi. Lutfiy, Sakkokiy va Atoiy ijodi turkiy sheʼriyatni yangi badiiy bosqichga olib chiqqan boʻlib, ayniqsa gʻazal janrining poetik imkoniyatlari aynan shu davrda sezilarli darajada kengaydi. Lutfiy sheʼriyatidagi nozik lirizm, xalqona obrazlar va chuqur hissiy ifoda keyinchalik Alisher Navoiy gʻazaliyotida yanada mukammal koʻrinish oldi. Sakkokiy va Atoiy asarlarida esa badiiy tasvir vositalari, majoz, tashbeh va tazod sanʼatlarining takomillashgani kuzatildi. Bu holat Navoiygacha boʻlgan adabiyot oddiy tayyorgarlik bosqichi emas, balki mustaqil poetik maktab darajasiga koʻtarilganini koʻrsatadi.

Natijalar shuni ham koʻrsatdiki, mazkur davr adabiyoti faqat janrlar taraqqiyoti bilan emas, balki eski oʻzbek adabiy tilining shakllanishi bilan ham bevosita bogʻliqdir. Atoiy, Lutfiy va boshqa shoirlar ijodida turkiy tilning ifoda imkoniyatlari kengayib, u badiiy tafakkurni chuqur va nafis tarzda ifodalash vositasiga aylangan. Aynan shu til-estetik tajriba Alisher Navoiy tomonidan yuksak mumtoz darajaga olib chiqilgan. Shuning uchun Navoiy fenomenining ildizlari undan avvalgi turkiygoʻy ijodkorlar merosida mujassam ekanligi ilmiy asosda isbotlandi.

³ *Alisher Navoiy adabiy va ilmiy merosini oʻrganish masalalari*. Xalqaro konferensiya materiallari. – Toshkent, 2024. – 52–58-b. ←

Xulosa qilib aytganda, Alisher Navoiyga qadar o'zbek adabiyoti milliy adabiyotimiz tarixida mustaqil va uzviy taraqqiyot bosqichini tashkil etadi. Ushbu davrda yaratilgan asarlar o'zbek mumtoz adabiyotining g'oyaviy-estetik tamoyillarini, janriy tizimini hamda til me'yorlarini shakllantirdi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Navoiy dahosi bo'sh zamin ustida emas, balki asrlar davomida sayqallangan turkiy adabiy an'ana, poetik tajriba va boy til merosi negizida kamol topgan. Shu jihatdan Navoiygacha bo'lgan davrni o'rganish o'zbek adabiyoti tarixining ichki rivojlanish qonuniyatlarini, vorisiylik va yangilanish jarayonlarini anglashda muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Yusuf Xos Hojib. Qutadg'u bilig. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019. – 240 b.
2. Mahmud Qoshg'ariy. Devonu lug'otit-turk. – Toshkent: Fan, 2017. – 3 jild.
3. Ahmad Yassaviy. Devoni hikmat. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2018. – 256 b.
4. Adib Ahmad Yugnakiy. Hibat ul-haqoyiq. – Toshkent: Mumtoz so'z, 2020. – 168 b.
5. Nosiriddin Rabg'uziy. Qisasi Rabg'uziy. – Toshkent: Sharq, 2016. – 320 b.
6. O'zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: Fan, 1977–1980.
7. To'xliyev, B. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 2015. – 286 b.
8. Vohidov, R., Eshonqulov, H. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi. – Toshkent: Adabiyot, 2019. – 340 b.
9. O'zbek adabiyoti ensiklopedik manbalari va qadimgi turkiy yodgorliklar sharhi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022. – 210 b.